SÁMEDIGGI
SÄMITIGGE
SÄÄ'MTE'ĞĞ
SAAMELAISKÄRÄJÄT

LAUSUNTO
7.12.2021
Dnro: 647/D.a.2/2021

Maa- ja metsätalousvaliokunta
MmV@eduskunta.fi

Saamelaiskäräjien asiantuntijalausunto maa- ja metsätalousvaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle kalastuksesta Tenojoen vesistössä tehdyn sopimuksen 5 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun kalastussäännön voimassaoloajan pidentämisestä noottienvaihdolla Norjan kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Viite: Maa- ja metsätalousvaliokunnan pyyntö kirjallisen asiantuntijalausunnon toimittamiseksi 30.11.2021

Saamelaiskäräjien hallitus on käsitellyt kokouksessaan 11/2021 (13.9.2021) Tenon kalastussäännön voimassaoloajan pidentämisestä. Saamelaiskäräjien hallitus kannatti voimassa olevan Tenon kalastussäännön jatkamista kahdella vuodella. Saamelaiskäräjät edellyttää, että kalastussäännön pidentämisen aikana, eli neuvottelujen jatkoajalla, täytyy löytää ratkaisu siihen, miten saamelaisten oikeudet turvataan. Valtioneuvosto on antanut neuvotteluvaltuuskunnan asettamisen yhteydessä lausuman, joka korostaa saamelaisten oikeuksien turvaamista lohikantojen elpymisen turvaamisen ja eduskunnan lausumien huomioimisen ohella.

Lohenkalastus kuuluu saamelaisten näkökulmasta Tenon alueen kalastajasaamelaisten kulttuuriperusoikeuden ydinalueeseen. Lohi ja sen pyynti ovat muodostaneet ja muodostavat yhäkin aineellisen perustan Tenon jokisaamelaiselle kulttuurille. Lohenkalastus on erityisen merkityksellistä niille saamelaisille, joiden elämä, identiteetti, hyvinvointi ja toimeentulo rakentuvat nimenomaan Tenon ja lohenkalastuksen ympärille. Tenon ja sen alueella harjoitettavien perinteisten kalastusmuotojen, kuten pato- ja verkkokalastuksen sekä kulkutuksen kautta ylläpidetään alueen jokisaamelaista kulttuuria, saamelaisten perinteistä tietoa ja lohenkalastukseen liittyvää saamenkielistä terminologiaa sekä siirretään niitä seuraaville sukupolville. Kalastuskauden 2021 lohenkalastuksen täyskielto Tenolla ja sen sivuvesistöissä tarkoitti täyskieltoa myös jokisaamelaisen kulttuurin harjoittamiseen tehden kulttuurin harjoittamisesta rangaistavaa toimintaa. Tällä puolestaan oli merkittäviä negatiivisia vaikutuksia muun muassa saamelaisten hyvinvointiin.

Perustuslain (731/1999) 17.3 § ja kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen kirjaukset pitävät sisällään saamelaiskulttuurin heikentämiskiellon. Perustuslain 17.3 §:n mukaan saamelaisilla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Perustuslaissa turvattu saamelaiskulttuurin suoja ymmärretään laajasti siten, että siihen kuuluvat myös saamelaisten perinteiset elinkeinot, joista kalastus on yksi keskeisimmistä.[1] KP-sopimuksen 27 artiklan mukaan saamelaisilta ei saa kieltää oikeutta yhdessä muiden ryhmänsä jäsenten kanssa nauttia omasta kulttuuristaan. Ihmisoikeuskomitean käytännön mukaan toimenpiteet, jotka aiheuttavat huomattavaa

[1] Ks. esim. PeVL 32/2010 vp, s. 9–10, ja PeVL 17/2010 vp, s. 3.

Sajos
FIN-99870 Anár | Aanaar | Aanar | Inari
www.samediggi.fi
+358 (0)10 839 3100
info@samediggi.fi
etunimi.sukunimi@samediggi.fi

haittaa alkuperäiskansojen kulttuurille ja perinteisten elinkeinojen elinvoimaisena säilymiselle, loukkaavat artiklan 27 mukaista kulttuurin suojaa.

Merk.

Tuomas Aslak Juuso
puheenjohtaja

Sarita Kämäräinen
ma. lakimiessihteeri

Lausunnon valmisteluun on osallistunut vs. elinkeinosihteeri Inga-Briitta Magga.

Puheenjohtaja päätti lausunnosta 7.12.2021 kuultuaan I varapuheenjohtaja Anni Koivistoa.